

หน้าที่และความหมายของคำไวยากรณ์ “คือ”

The Grammatical Functions And Meanings Of “Khuu”

แสงเทียน รัตนเสรีวงศ์

มหาวิทยาลัยโอซากา

SangtEAN RattanaseriWong

Osaka University

E-mail: sangtEAN.r.hmt@osaka-u.ac.jp

บทคัดย่อ

ในทางวากยสัมพันธ์ คำว่า “คือ” ทำหน้าที่เป็นสัมพันธกริยาที่สามารถใช้เชื่อมประธานที่เป็นนามวลีกับภาคแสดงนาม (Nominal Predicate) หรือเชื่อมประธานกับประโยคหรือวลีที่เป็นส่วนขยาย ทว่า จากข้อมูลการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาไทยที่ได้รวบรวมจาก SNS (Social Networking Service) เป็นจำนวน 300 ตัวอย่าง พบว่านอกจากหน้าที่และความหมายในฐานะที่เป็นสัมพันธกริยาแล้ว คำว่า “คือ” ที่ปรากฏในตำแหน่งภายนอกโครงสร้างนามวลี ยังมีหน้าที่เป็นคำไวยากรณ์อีกด้วย หาก “คือ” เชื่อมนามวลีที่เป็นหัวเรื่องหรือประธานกับภาคแสดงวิเศษณ์ (Adjectival Predicate) หรือภาคแสดงกริยา (Verbal Predicate) จะสื่อความเชิงระบุเฉพาะเพื่ออธิบายคุณสมบัติของหัวเรื่องนั้น ๆ เปรียบกับสิ่งอื่น ๆ แต่หาก “คือ” ปรากฏนำหน้าประโยคหรือกริยาลีที่ไม่ได้เป็นส่วนขยายนาม จะเป็นการอธิบายเรื่องราวความคิดของผู้พูดที่มีต่อหัวเรื่องนั้น ๆ ซึ่งโดยมากมักถูกละไว้แต่สามารถตีความได้จากบริบท นอกจากนี้ ยังพบการใช้ในรูปแบบสำนวน หาก “คือ” เชื่อมหน่วยคำเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน จะทำหน้าที่เน้นย้ำความหมายแฝง (Connotation) ของหน่วยคำนั้น ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: คือ; คำไวยากรณ์; ภาคแสดงคุณสมบัติ

Abstract

In syntactic terms, the word “khuu” functions as a copula that can link a noun phrase subject with a nominal predicate or connect a subject with a clause or phrase serving as a complement. However, an analysis of 300 instances of Thai language usage collected from social media service (SNS) reveals that “khuu” not only serves its traditional copula function but also acts as a grammatical functional word when appearing outside noun phrase structures. When “khuu” links a topic or subject noun phrase with an adjectival or verbal predicate, it indicates specific properties of the topic in comparison to others. Conversely, when “khuu” precedes a clause or verb phrase that does not modify a noun, it explicates the speaker’s thoughts concerning the topic, which are often contextually implied but not explicitly stated.

* วันที่รับบทความ : 3 กรกฎาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 9 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 10 กรกฎาคม 2567

Received: July 3 2027; Revised: July 9 2024; Accepted: July 10 2024

Furthermore, idiomatic expressions were identified wherein “khuu” connects identical or near-identical word units, thereby emphasizing the connotation of those units.

Keywords: khuu; functional word; property predication

บทนำ

ในงานวิจัยที่ผ่านมา โดยทั่วไปจะจัดให้ “คือ” เป็นกริยาที่ใช้เชื่อมภาคแสดงนาม อาจมีงานวิจัยที่มองต่างบ้าง เช่น Warotamasikkhadit, U. (1994 : 174) ที่จัดให้ “คือ” เป็นตุลกริยา ซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของกริยาสภาวะ (Stative Verbs) และได้อธิบายไว้ว่า สามารถละ “คือ” ได้ รวมทั้งสามารถสลับภาคประธานกับภาคแสดงได้เช่น ข้อ (1) และใช้กริยา “เป็น” แทนได้บางกรณี เช่นข้อ (2)

- (1) บ้านหลังนั้น(คือ)บ้านของผม
=บ้านของผม(คือ)บ้านหลังนั้น
- (2) เขาคือ/เป็นน้องชายผม

แต่ Warotamasikkhadit, U. (1994 : 174) ไม่ได้อธิบายชัดเจนถึงเงื่อนไขและความแตกต่างระหว่างรูปประโยคที่ละและไมละ “คือ” หรือความแตกต่างระหว่าง “คือ” กับ “เป็น” ในกรณีที่ใช้แทนกันได้เอาไว้

โดยปกติ “คือ” จะถูกจัดให้เป็น สัมพันธกริยา (Copula Verb) เช่น Wongwattana, U. S. (2015 : 112) ได้สรุปไว้ว่า ในทางวากยสัมพันธ์ “คือ” สามารถใช้ร่วมกับภาคแสดงนาม (Nominal Predicate) และใช้หน้าประโยค (Sentence) หรือวลีที่เป็นส่วนขยาย (Propositional Complement) ได้

- (3) เขาคือฆาตกร
- (4) ผลคือฉันต้องจ่ายเพิ่ม
- (5) ความฝันของเราคืออยากมีลูก

จะเห็นได้ว่า “คือ” สามารถใช้กับนาม “ฆาตกร” และประโยค “ฉันต้องจ่ายเพิ่ม” และวลี “อยากมีลูก” ที่เป็นส่วนขยายแต่ไม่ใช่กริยาลี หนึ่ง “คือ” ในข้อ (3) ถึง (5) นั้น ไม่สามารถละหรือแทนด้วย สัมพันธกริยาคำอื่นได้ และถึงแม้จะแทนด้วย “เป็น” ได้ แต่ก็สื่อความหมายไม่เหมือนกัน

Wongwattana, U. S. (2022 : 63) อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า จะละ “คือ” ได้ในกรณีเฉพาะ การสื่อความเชิงระบุในบริบทภาษาพูดเท่านั้น เช่น

- (6) นี่ (คือ) มาริโอ้

บริบทของข้อ (6) คือการแนะนำบุคคลที่ 3 ให้คู่สนทนาได้ทำความรู้จัก ซึ่งเป็นสถานการณ์ค่อนข้างเฉพาะและจำกัด

Wongwattana, U. S. (2022 : 62) ยังได้อธิบายไว้อีกด้วยว่า ในภาษาไทยมีประโยคที่ปกติแล้วจะไม่ปรากฏสัมพันธกริยา ได้แก่ ประโยคที่มีภาคแสดงเป็นนามวิเศษณ์หรือกริยวิเศษณ์ ซึ่งต่อไปขอเรียกรวมว่า ภาคแสดงวิเศษณ์ (Adjectival Predicate)

(7) เขา (เป็น) บ้า

(8) พรตตี*เป็นสวย

ข้อ (7) ภาคแสดง “บ้า” ซึ่งเป็นนามวิเศษณ์ จะปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยาก็ได้ หรือหากปรากฏกับสัมพันธกริยา ก็ปรากฏร่วมกับกริยา “เป็น” เท่านั้น แต่ในกรณีภาคแสดงกริยวิเศษณ์ เช่น “สวย” ในข้อ (8) จะไม่ปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยาใด ๆ

ส่วน Kuno, S. and Wongkhomthong, P. (1981) ได้วิเคราะห์หน้าที่ของ “คือ” โดยเปรียบเทียบกับ “เป็น” และสรุปว่า “คือ” ใช้เพื่อสื่อความเชิงระบุ (Identificational Sentence) ดังนั้น แม้จะสามารถใช้สลับกับ “เป็น” ที่ใช้เพื่อสื่อความเชิงแสดงลักษณะ (Characterizational Sentence) ได้ในบางกรณี แต่ประโยคทั้งสองไม่ได้มีความหมายที่เหมือนกันโดยบริบูรณ์

(9) จอห์นเป็น/คือคนที่ฉันรัก

(10) คนนั้นเป็น/คือใคร

ในประโยค (9) เมื่อใช้ “เป็น” จะเป็นการแสดงลักษณะของจอห์น แต่เมื่อใช้ “คือ” จะเป็นการระบุว่าคนที่ผู้พูดรักกับจอห์นคือบุคคลเดียวกัน ส่วนในประโยค (10) เมื่อใช้ “เป็น” ใน ประโยคคำถาม สิ่งที่คุณถามคาดว่าจะได้คำตอบคือสถานะของคนที่คุณถามถึง เช่น “เขาเป็นนักเรียน” “เขาเป็นอาจารย์” แต่หากใช้ “คือ” แล้ว สิ่งที่คุณถามคาดหวังว่าจะได้คำตอบคือการระบุตัวบุคคล เช่น “เขาคือคุณสมิธ” “เขาคือพ่อคุณสมิธ” เป็นต้น

นอกจากนี้ Kuno, S. and Wongkhomthong, P. (1981 : 74-75) ยังได้ตั้งข้อสังเกตไว้อีกว่า จะพบ “คือ” ปรากฏได้บ่อยในสถานการณ์ที่ผู้พูดสรุปเรื่องราวหรือผลที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของตนเอง มีอยู่ ดังประโยคต่อไปนี้

(11) ความจริงก็คือ/*เป็นฉันเป็นคนขโมยเงินคุณ

(12) หมอที่ดีคือ/*เป็นหมอที่มีความรักในมนุษย์

ในข้อ (11) ดีความได้ว่า อาจมีผู้ต้องสงสัยหลายคน แต่ผู้พูดใช้ “คือ” เพื่อระบุเฉพาะว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียว ส่วนข้อ (12) นั้นดีความได้ว่า หมอมีหลายประเภท ผู้พูดจึงระบุว่าหมอที่ดีควรเป็นแบบใด

งานวิจัยของ Kuno, S. and Wongkhomthong, P. (1981 : 65-109) นี้ ช่วยให้เรามองเห็นการใช้งานเชิงหน้าที่ ของสัมพันธกริยาในภาษาไทย จากเดิมที่เป็นการวิเคราะห์เพียงลักษณะทางวากยสัมพันธ์เท่านั้น ซึ่งต่อมา Wongwattana, U. S. (2015 : 97-120) และ (2022 : 60-65) ได้วิเคราะห์ต่อยอดโดยใช้แนวคิดเชิงหน้าที่เช่นกัน และได้สรุปไว้ว่า “คือ” ไม่เพียงสามารถใช้สื่อความ

เชิงระบุได้เท่านั้น ยังสามารถสื่อความเชิงเฉพาะ สื่อความเชิงเทียบเท่า และสื่อความเชิงนิยามได้อีกด้วย (Wongwattana, U. S., 2022 : 63)

ทว่า ในบริบทการเขียนข้อความใน SNS ที่ผู้พูดใช้ภาษาในรูปแบบกึ่งภาษาเขียนกึ่งภาษาสนทนากับผู้ฟัง ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้ “คือ” ที่มีรูปไม่ตรงตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ดังที่ได้อ้างถึงในงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ พบ “คือ” ปรากฏร่วมกับทั้งภาคแสดงวิเศษณ์ (Adjectival Predicate) และกริยาวลีที่ไม่ได้เป็น ส่วนขยายแต่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงกริยา (Verbal Predicate) ของประธานได้อีกด้วย

(13) เซย์นิสในลูนางมโหรรเทวีคืองามมาก

(14) จูดีคือหลับสบายเลย พี่จองขับรถ

(15) ทศนคติผู้หญิงคนนี้เป็นเลิศ

จะเห็นได้ว่าการใช้ “คือ” ของผู้พูดที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในปัจจุบัน มีการใช้ “คือ” เพื่อเชื่อมภาคแสดงวิเศษณ์ เช่น “งาม” ในข้อ (13) และ “เป็นเลิศ” ในข้อ (15) หรือเชื่อมภาคแสดงกริยา เช่น “หลับสบาย” ในข้อ (14)

ผู้วิจัยสังเกตว่าคำว่า “คือ” ในข้อ (13) (14) (15) นั้น สามารถละ “คือ” ออกโดยที่ยังสามารถสื่อความได้ครบถ้วน ต่างจากการใช้ “คือ” ที่เชื่อมภาคแสดงนามหรือวลีที่เป็นส่วนขยายซึ่งไม่สามารถละได้

นอกจากนี้ พบว่า “คือ” มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากคุณสมบัติของการเป็นกริยาทั่วไปหลายประการ หนึ่งในนั้นคือการไม่มีรูปปฏิเสธ โดยทั่วไป เราสามารถทดสอบคำที่ทำหน้าที่เป็นกริยาได้โดยดูจากการปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” (Prasithrathasint, A., 2010 : 46) ทว่า “คือ” กลับไม่มีรูป “*ไม่คือ” แต่ต้องใช้รูป “ไม่ใช่” เป็นรูปปฏิเสธ อีกทั้งยังไม่สามารถปรากฏในประโยคคำถาม “ไหม” แต่กลับปรากฏในประโยคคำถามที่มีโครงสร้างเหมือนบอกเล่าเท่านั้น (Prasithrathasint, A., 2010 : 65) ในขณะที่กริยา “ใช่” ผ่านการทดสอบความเป็นกริยาแต่ “คือ” กลับขาดคุณสมบัติในจุดนี้

(16) ผู้ชนะไม่ใช่/*ไม่คือแสนศักดิ์

(17) ผู้ชนะใช่/*คือแสนศักดิ์ไหม

(18) ผู้ชนะคือใครหรือ

ลักษณะเด่นอีกประการของ “คือ” คือ การไม่ปรากฏร่วมกับคำช่วยทั้งหน้าและหลังกริยา เช่น คำบอกกาลและการณ์ลักษณะ รวมทั้งคำบอกทัศนภาวะ (Dejpitaksirikul, K., 2018 : 387-388)

(19) เขาเป็น/*คือนักกีฬาว่ายน้ำแล้ว

(20) ผู้จัดการอาจจะเป็น/*คือคุณยามาตะ

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า “คือ” อาจมีหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการเป็นสัมพันธกริยา และอาจมีการใช้งานที่ซับซ้อนกว่าที่ได้วิเคราะห์กันในงานวิจัยที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาหน้าที่และความหมายอื่นที่ไม่ใช่สัมพันธกริยาของ “คือ” ตลอดจนเงื่อนไขการปรากฏร่วมกับภาคแสดงแต่ละประเภท

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อรวบรวมตัวอย่างการใช้ “คือ” ในภาษาไทยปัจจุบันของผู้ใช้ภาษาไทย ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บตัวอย่างการใช้ภาษาที่มีการใช้ “คือ” จากบริการเครือข่ายสังคม หรือ SNS (Social Media Service) จำนวน 300 ประโยค ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 โดยเน้นตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตามกฎ จากนั้นทำการวิเคราะห์หน้าที่และความหมายของ “คือ” ตาม ขั้นตอนการตรวจสอบการกลายเป็นภาคแสดงคุณสมบัติที่ Kageyama, T. (2009 : 5) ได้สรุปไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1.

เมื่อศึกษารูปไวยากรณ์ X ใด ๆ จะพบกฎไวยากรณ์ A ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

ขั้นตอน 2.

เมื่อศึกษารูปไวยากรณ์ X ใด ๆ จะพบข้อยกเว้นที่ไม่ตรงตามกฎ A แต่ใช้กันโดยทั่วไป

ขั้นตอน 3.

วิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นข้อยกเว้น และอธิบายว่าสามารถตีความเป็นภาคแสดงแบบใด

ตามขั้นตอนที่ 1 เราสามารถสรุปได้ว่า ในที่นี้ “รูปไวยากรณ์ X” ได้แก่ “คือ” ซึ่งสามารถสรุป “กฎไวยากรณ์ A” ได้ด้านล่าง (Wongwattana, U. S., 2015 : 97-120) (Dejpitaksirikul, K., 2018 : 381-394) ส่วนขั้นตอนที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมในส่วนของผลการวิจัยและอธิบายผลการวิจัย

กฎไวยากรณ์:

“คือ” เป็นสัมพันธกริยาที่ใช้เชื่อมประธานนามวลีกับภาคแสดงนาม หรือเชื่อมประโยคและวลีที่เป็นส่วนขยายเท่านั้น จะไม่ปรากฏร่วมกับคำช่วยหน้าและหลังกริยา รวมทั้งคำบอกทัศนภาวะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เราสามารถสรุปลักษณะโครงสร้างภาษาไทยได้ดังนี้ (Minegishi, M. and Wittayapanyanon, S., 2019 : 113)

1. ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดและไม่มีการผันรูปคำ
2. มีรูปประโยคพื้นฐาน SVO คือ “ประธาน + กริยา (+กรรม)”
3. ภาษาไทยเป็นภาษาเน้นหัวเรื่อง (Topic-Prominent Language)
4. ภาษาไทยเป็นภาษาที่สามารถละประธาน (ประธานไว้รูป) ได้ (Pro-drop)
5. มีจำนวนคำไวยากรณ์ (Functional words) น้อย

ในทางวากยสัมพันธ์ ลำดับคำในภาษาไทย เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดหน้าที่และความหมายของหน่วยคำในประโยค แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ก็มีความสำคัญมาก เพราะยังคงต้องใช้เสริมเพื่อบ่งหน้าที่และความหมายของคำในประโยคให้ชัดเจน เช่น สัมพันธกริยา ซึ่งมีหน้าที่เป็นกริยาเชื่อมระหว่างประธานกับหน่วยคำต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเป็นภาคแสดงด้วยตัวเองได้ เช่น นามวลีหรือบุพบท

อนึ่ง ในบางกรณี การไม่มีคำไวยากรณ์ช่วยบ่งบอกหน้าที่ ก็อาจทำให้เกิดความกำกวมในประโยคได้ เช่น “บ้านใหญ่” อาจมองให้หน่วยคำ “ใหญ่” เป็นส่วนขยายในนามวลี (Big house) ก็ได้ หรือมองให้เป็นภาคแสดงพิเศษในประโยค (The house is big.) ได้ทั้งคู่ (Tanaka, H. , 2012 : 110-111)

ลักษณะเด่นอีกข้อของภาษาไทย คือ เป็นภาษาที่สามารถเน้นหัวเรื่องและสามารถละพจน์ในประโยคได้ ทำให้บางครั้ง เราอาจพบรูปประโยคที่ ขึ้นต้นด้วยกริยาวลีหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรม ซึ่งวิธีการเน้นหัวเรื่องในภาษาไทยสามารถแบ่งออกได้หลัก ๆ 3 วิธี (Khambunchu, R., 2014 : 35-40) ได้แก่

1. การนำส่วนที่ผู้พูดให้ความสนใจขึ้นมายู่ต้นประโยค

ในข้อ (21) เมื่อผู้พูดให้ความสนใจกรรมในประโยค ก็นำ “ขนมนี้” มาอยู่ต้นประโยคได้

(21) ขนมนี้ ฉันทำเอง (ฉันทำขนมนี้เอง)

2. การใช้คำบ่งหัวเรื่อง “นี่” และ “นะ” ในภาษาพูด

คำบ่งหัวเรื่อง “นี่” สามารถปรากฏด้วยตัวเอง เช่น ข้อ (22) ด้านล่าง หรือปรากฏร่วมกับนาม เช่น “หนังสือ” และอาจแทนที่ด้วย “ลักษณะนาม+นี่” ได้ เช่น ข้อ (23) ในขณะที่ “นะ” เป็นคำบ่งหัวข้อที่ไม่สามารถปรากฏด้วยตัวเอง และต้องปรากฏร่วมกับคำอื่นเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นและท้ายประโยค เช่น ข้อ (24) และ (25) Khambunchu, R. (2014 : 38) จึงมองว่า “นะ” มีลักษณะเป็นคำไวยากรณ์มากกว่า “นี่”

(22) นี่/นี่อะไร

(23) หนังสือ/เล่มนี้ ใครให้มา

(24) หนังสืออะไร ใครให้มา

(25) ใครให้มา หนังสืออะไร

3. การเคลื่อนคำแทนตัวไปทางซ้าย (Left Dislocation)

เป็นการนำส่วนที่ต้องการเน้นให้เป็นหัวเรื่องเคลื่อนไปต้นประโยค (เคลื่อนไปทางซ้าย) จากนั้นแทนตำแหน่งเดิมด้วยคำแทนตัว เช่น

(26) คุณวิรา เขาตื่นเช้าทุกวัน

(27) คุณวิราตื่นเช้าทุกวัน

ในข้อ (26) เมื่อเกิดการเคลื่อนไปทางซ้ายของคำแทนตัวแล้ว จะทำให้สามารถตีความภาคแสดงในประโยคนั้นในเชิงแสดงคุณสมบัติของหัวเรื่องได้ ในที่นี้คือเป็นลักษณะนิสัยของ “คุณวิรา” ในขณะที่ข้อ (27) เป็นการบอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป มีประธานในประโยคเป็น “คุณวิรา” เท่านั้น (Khambunchu, R., 2014 : 39-40)

นอกจากลำดับของคำจะส่งผลต่อความหมายในภาษาไทยแล้ว การตีความในเชิงอรรถศาสตร์ปรีชานก็ส่งผลต่อความเข้าใจความหมายของภาคแสดงของผู้ใช้ภาษา Givón, T. (1984 : 55) ได้แบ่งชนิดของคำไว้ตามความเสถียรทางเวลา (Temporal Stability) โดยใช้หลักเกณฑ์ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะคงสภาพนั้น ๆ ไว้ได้นานเท่าใด ซึ่ง Givón, T. (1984 : 55) มองว่าคำนามมีความเสถียรทางเวลามากที่สุด ส่วนคำวิเศษณ์และคำกริยา มีความเสถียรรองลงมาตามลำดับ ทว่า ในภาษาที่ไม่มีวิภัติปัจจัยอย่างภาษาในเอเชีย เช่น ภาษาไทยหรือญี่ปุ่น เราอาจไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความเสถียรทางเวลากับ ชนิดของคำแบบตายตัวได้

Masuoka, T. (2008 : 5-8) จึงนำแนวคิดของ Givón, T. (1984 : 55) มาปรับใช้เพื่ออธิบายประเภทของภาคแสดง โดยดูจากหน้าที่และการตีความของผู้พูดที่ขึ้นอยู่กับบริบทการใช้ภาษา และได้แบ่งประเภทไว้ดังนี้

1. ภาคแสดงคุณสมบัติ (Property Predication)

ภาคแสดงที่บอกเล่าสภาพของประธานหรือหัวเรื่อง ภาคแสดงประเภทนี้ยังสามารถแบ่งออกได้อีก ดังนี้

1.1 คุณสมบัติภายในที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวเป้าหมายเอง (Inherent Property)

(28) ประเทศญี่ปุ่นเป็นเกาะ

(29) คนนั้นใจดี

คุณสมบัติเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขทางเวลา สามารถแบ่งออกได้อีก ดังนี้

1.1.1 คุณสมบัติที่เป็นการแบ่งประเภท (Category) เช่น ข้อ (28) ด้านบน

1.1.2 คุณสมบัติลักษณะของเป้าหมาย

โดยทั่วไปหมายถึงประธานหรือหัวเรื่อง คุณสมบัติลักษณะของเป้าหมายยังแบ่งออกได้อีก ดังนี้

1.1.2.1 คุณสมบัติทั่วไป ได้แก่ ภาควิชาแสดงวิเศษณ์ เช่น ข้อ (29) ด้านบน

1.1.2.2 คุณสมบัติจากประสบการณ์

ในกรณีภาษาญี่ปุ่น คือประโยคที่มีภาควิชาแสดงกริยาแต่ถูกตีความให้เป็นการบ่งบอกประสบการณ์ของประธานหรือหัวข้อเพื่ออธิบายลักษณะของเป้าหมาย เช่น

(30) เพื่อนไปเที่ยวญี่ปุ่นมาหลายครั้ง

ข้อ (30) แม้จะมีภาควิชาแสดงเป็นกริยา แต่หากอยู่ในบริบทที่เหมาะสม ก็สามารถตีความให้เป็นผู้พูดอธิบายลักษณะเพื่อนว่า เป็น “เพื่อนที่ไปเที่ยวญี่ปุ่นมาหลายครั้ง” ถือเป็นคุณสมบัติจากประสบการณ์ ในขณะที่ภาควิชาแสดงอื่นเช่นข้อ (28) หรือ (29) จะไม่สามารถตีความให้เป็นประสบการณ์ได้ อย่างไรก็ตาม ทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย คุณสมบัติจากประสบการณ์นี้อาจมองให้เป็นภาควิชาแสดงเหตุการณ์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับบริบทว่าจะตีความอย่างไร

1.2 คุณสมบัติภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้ (Non-inherent Property)

คุณสมบัติภายนอกเช่นนี้จะคงสภาพอยู่ในกรอบระยะเวลาที่จำกัด ดังนั้น จึงไม่ใช่คุณสมบัติต้นแบบ (Prototype) ของภาควิชาแสดงคุณสมบัติ

(31) คนนั้นงานยุ่งมาก

อนึ่ง หากเปลี่ยนโครงสร้างประโยคหรือใช้คำไวยากรณ์แล้ว แม้จะเป็นหน่วยคำเดียวกัน แต่การตีความหมายทางเวลาและภาควิชาแสดงอาจจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น

(32) คนนั้นใจดีเฉพาะกับฉัน

(33) คนนั้นเป็นคนงานยุ่ง (เสมอ)

แม้ข้อ (29) กับ (32) และ (31) กับ (33) จะมีภาควิชาแสดงเหมือนกัน แต่ข้อ (29) และ (33) ถือเป็นคุณสมบัติภายใน เพราะไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำบอกเวลาที่แสดงสภาพชั่วคราว เช่น “ตอนนี้” ได้ ในขณะที่ข้อ (31) และ (32) ถือเป็นคุณสมบัติภายนอก เพราะสามารถปรากฏร่วมกับคำบอกเวลาที่แสดงสภาพชั่วคราวได้

2. ภาควิชาแสดงเหตุการณ์ (Event Predication)

เป็นการบรรยายเรื่องราวที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปตามเวลา สามารถแบ่งได้อีก 3 ประเภท (Kageyama, T., 2012 : 3-4) ได้แก่

2.1 สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว

(34) เพื่อนได้คลอดฝาแฝดเมื่อวาน

2.2 การประพฤติปฏิบัติ

(35) ฉันจะวิ่งออกกำลังกายทุกวันตอน 5 โมง

2.3 สภาพการณ์ชั่วคราว

(36) ปู่ยังแข็งแรงอยู่

จะเห็นได้ว่า ภาควิชาแสดงเหตุการณ์มีความเกี่ยวข้องกับกาลและการณ์ลักษณะอย่างมาก จึงมักปรากฏร่วมกับคำบอกเวลา เช่น “เมื่อวาน” หรือใช้กับคำบอกการณ์ลักษณะต่าง ๆ เช่น “แล้ว” “จะ” “ยัง” เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การตีความภาควิชาแสดงไม่ได้เป็นสิ่งตายตัว โดยเฉพาะภาควิชาแสดงกริยานั้น ปกติมักตีความเป็นภาควิชาแสดงเหตุการณ์ แต่หากอยู่ในโครงสร้างหรือบริบทที่เหมาะสม ก็สามารถตีความเป็นภาควิชาแสดงคุณสมบัติได้เช่นกัน (Kageyama, T., 2012 : 10-11) ซึ่งต่อไปจะขอเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า *การกลายเป็นภาควิชาแสดงคุณสมบัติ*

การกลายเป็นภาควิชาแสดงคุณสมบัติที่ได้กล่าวมานี้ มีลักษณะร่วมกับกลวิธีการเน้นหัวเรื่องในภาษาไทยหลายประการ เช่น การเลื่อนกรรมขึ้นมาไว้หน้าประโยค หรือการกลายเป็นนามวลีโดยใช้ “ลักษณะนาม+นี้” เราจึงอาจตั้งสมมติฐานได้ว่า ในภาษาไทยนั้น กลวิธีการเน้นหัวเรื่องอาจเป็นไวยากรณ์หนึ่ง ที่ช่วยในการตีความภาควิชาแสดงเหตุการณ์ให้เป็นภาควิชาแสดงคุณสมบัติ

ผู้วิจัยจึงมองว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเน้นหัวเรื่องและการตีความภาควิชาแสดงที่ได้กล่าวมานี้ สามารถนำมาใช้อธิบายการปรากฏของ “คือ” ที่ไม่ตรงกับกฎเกณฑ์การใช้สัมพันธกริยา “คือ” โดยทั่วไปได้

ผลการวิจัย

ตามระเบียบวิธีวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาการใช้ “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎไวยากรณ์ ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลตัวอย่างและแบ่งการใช้ “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎได้ 5 ประเภท อนึ่ง การสะกิดคำในตัวอย่างจะเป็นการสะกิดคำตามแหล่งอ้างอิง

1. “คือ” ที่ใช้เชื่อมนามวลีกับวิเศษณ์วลี (NP + คือ + AP)

ตามกฎไวยากรณ์แล้วนั้น “คือ” จะไม่สามารถใช้กับภาควิชาแสดงวิเศษณ์ แต่จากข้อมูลพบว่ามีการใช้ “คือ” เพื่อเชื่อมนามวลีกับภาควิชาแสดงวิเศษณ์จำนวนมาก โดยที่ยังคงหน้าที่สื่อความเชิงระบุ (Identifical) เช่น

(37) เพื่อนแบบนี้คือดี

(38) ซากุระที่เหลืองอยู่ให้ชมคือสตรองสุด

นามวลีในข้อ (37) และ (38) เป็นสามัญนาม ได้แก่ “เพื่อน” และ “ชาคุระ” มาใช้กับไวยากรณ์ที่เป็นการระบุเฉพาะได้แก่ “ลักษณะนาม+นี้” และ “ที่” เพื่อสื่อความหมายระบุเจาะจงจากสิ่งอื่นที่มีความใกล้เคียงกัน เช่น ในข้อ (37) ตีความได้ว่า เพื่อนอาจมีหลายแบบ แต่ผู้พูดระบุเฉพาะว่าเพื่อนแบบนี้จึงจะ “ดี” ส่วนเพื่อนแบบอื่นไม่ดี ในข้อ (38) ที่มีการใช้คำว่า “ที่” ก็สามารถตีความได้ว่าชาคุระที่ร่วงก่อนผู้พูดจะได้มาเห็นนั้น ไม่สามารถทนต่อสภาวะอากาศ หรือ “สตรอง” เท่าชาคุระที่เหลืออยู่

นอกจากนี้ ยังพบการเติมส่วนขยายเพื่ออธิบายลักษณะของนามหลักเพิ่มเติมและเป็นการระบุชี้เฉพาะเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(39) ขบวนของฟานปังปังคือโคโลโสมาก ๆ

ข้อ (39) นามหลักคือ “ขบวน” แห่ง สงกรานต์ ซึ่งมีส่วนขยายชี้เฉพาะคือ “ของฟานปังปัง” เพื่อระบุเฉพาะว่า ขบวนในประโยคมีความ “โคโลโส (โกโรโกโส)” มากกว่าขบวนอื่น

นอกจากนี้ นามวลีที่สามารถปรากฏหน้า “คือ” ในประโยคได้นั้น นอกจากจะใช้สามัญนามที่มีส่วนขยายชี้เฉพาะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังอาจเป็นชื่อเฉพาะ (วิสามัญนาม) ได้อีกด้วย เช่น

(40) ตัวจริงโคตรน่ารักทั้งคู่ โคตะคือโสมมาก

(41) (แต่เมนูที่ผมชอบสุด ๆ คือพวกของทอด) โดยเฉพาะ คางกุ้งทอดคืออร่อยมากกกกก

(42) ได้ดูหนังเรื่องนี้แล้ว พี่เปิ้ลคือสุดยอดจริง ๆ

(43) แม่ศรีเรือนคืออร่อยจริงค่ะ

ข้อ (40) ประธาน “โคตะ” ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะ เราทราบได้จากบริบทว่า เป็นการชี้เฉพาะว่า “โคตะ” คือคนที่มีหน้าตาผ่องใส ไม่ใช่คนอื่น ข้อ (41) ก็เช่นกัน ในบรรดาเมนูทั้งหมด เมนูที่ผู้พูดชอบและรู้สึกว่าร่าเริงกว่าเมนูอื่น คือเมนูที่เรียกว่า คางกุ้งทอด ส่วนในข้อ (42) นักแสดงในหนังอาจมีหลายคน แต่คนที่ผู้พูดต้องการชี้เฉพาะเพื่อระบุว่าแสดงได้สุดยอด คือ “พี่เปิ้ล” หรืออาจจะเป็นการชี้ว่าพี่เปิ้ลเล่นบทบาทในหนังเรื่องนี้ได้ดีกว่าบทบาทอื่นในหนังเรื่องอื่นก็เป็นได้ นอกจากนี้ในบางกรณีอาจไม่มีข้อความที่อธิบายไว้อย่างชัดเจน แต่ยังคงเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการชี้เฉพาะได้จากบริบท เช่น ข้อ (42) ซึ่งเป็นชื่อร้านอาหาร ผู้พูดต้องการชี้ว่าเฉพาะร้านนี้เท่านั้นที่ตัวเองได้ไปทานมาแล้วและรู้สึกว่ามีรสชาติอร่อยจริง ๆ

กรณีที่เป็นสามัญนามทั่วไป ก็อาจปรากฏเป็นประธานได้ หากอยู่ในบริบทที่เป็นการชี้เฉพาะเพื่อระบุคุณลักษณะของประธานเช่นกัน เช่น

(44) เหตุสุดวิสัยไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้นสำหรับเคสนี้ ที่สำคัญกับต้นคือเก่งมาก ๆ

(45) นางร้ายคือน่ารำคาญ จีบปากจีบคอมมาก

แม้ว่าประธาน “นางร้าย” และ “กัปตัน” ปกติถือเป็นสามัญนาม แต่ในกรณีข้อ (44) และ (45) เราสามารถอุปมาจากบริบทได้ว่า เป็นการระบุเพื่อชี้เฉพาะ กล่าวคือ ข้อ (44) แม้จะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายคน แต่คนที่มีความสามารถโดดเด่นคือ กัปตันที่นำเครื่องบินลงจอด ได้อย่างปลอดภัยในเหตุการณ์เครื่องบินตกหลุมอากาศ หรือข้อ (45) แม้ตัวละครมีหลายคน แต่นักแสดงที่เล่นเป็นนางร้ายเล่นได้น่ารำคาญกว่าใคร

2. “คือ” ที่ใช้เชื่อมนามวลีกับกริยาวลี (NP + คือ + VP)

ตามกฎไวยากรณ์สัมพันธกริยา “คือ” นั้นสามารถใช้เชื่อมประธานนามวลี กับประโยคหรือวลีที่เป็นส่วนขยาย แต่ไม่ได้กล่าวถึงกริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง ข้อแตกต่าง ที่สำคัญที่สุดคือ หาก “คือ” ใช้กับส่วนขยายจะไม่สามารถละได้ แต่หากเป็นภาคแสดงกริยาจะสามารถละได้ โดยไม่กระทบ สาระและความเต็ม

อย่างไรก็ตาม “คือ” ที่นำหน้าภาคแสดงกริยายังคงสามารถสื่อความเพื่อระบุ และตำแหน่งหน้า “คือ” ในประโยคสามารถเป็นหน่วยคำที่ทำหน้าที่ผู้กระทำ (Agent) ได้

(46) พี่จู้คือหลับสบายเลย พี่จองซบรถ

(47) เด็กคือถามตอบกันเสียงแจ้ว แต่ผัวฉันหาได้แคร์ไม่

(48) แต่เชื่อว่าจะจบที่รุ่นชิว เพราะเอ็มคือรักแม่ รักมา ดูแลแม่ ดูแลมา

ในข้อ (46) ประธาน “พี่จู้” เป็นผู้ที่หลับสบายในรถในขณะที่คนอื่น ๆ เช่น พี่จอง ไม่สามารถนอนหลับได้ เช่นเดียวกับในข้อ (47) เป็นการชี้ว่า ในขณะที่มีคนสองกลุ่มที่อยู่ร่วมสถานที่เดียวกัน ฝ่ายที่ส่งเสียงดังคือ “เด็ก” แต่สามมีผู้พูดกลับอยู่เงียบ ๆ ไม่สนใจใคร ส่วนข้อ (48) ต้องการสื่อความระบุเฉพาะว่า “เอ็ม” คือคนที่รักและดูแลทั้งแม่ (ชิว) และอาม่า (มา) มากกว่าใคร

นอกจากนี้ นามวลีที่มีหน้าที่อื่นนอกเหนือจากประธานที่ทำหน้าที่ผู้กระทำของกริยาวลีก็สามารถปรากฏนำหน้า “คือ” ในประโยคได้ เช่น

(49) อันนี้คือทำให้คนที่บ้านกิน ทำแบบทุลักทุเลมาก

(50) นำทานมากคะ เห็นเผาะคือชอบมาก ไม่ว่าแงบแบบไหน

ในข้อ (49) นาม “อันนี้” ที่อยู่หน้า “คือ” นั้น เดิมทำหน้าที่ผู้ทรงสภาพ (Patient) หรือกรรมในกริยาวลี “ทำ” ซึ่งมีรูปเดิม คือ “ทำอันนี้ให้คนที่บ้านกิน” แต่เกิดการเคลื่อนไปทางซ้ายหน้าประโยค ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการเน้นหัวเรื่องในภาษาไทยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น เช่นเดียวกับข้อ (50) “เห็นเผาะ” ที่เดิมทำหน้าที่เป็นผู้รับรู้ (Experiencer) จากรูปเดิมคือ “ชอบเห็นเผาะมาก” ก็สามารถเคลื่อนมาเป็นหัวเรื่องและปรากฏร่วมกับ “คือ” ได้

ทว่าในบางกรณีอาจเป็นเพียงการละคำนามหลักจนเหลือเพียงส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีเท่านั้น ในกรณีนี้ “คือ” ไม่สามารถละได้ มิเช่นนั้นประโยคจะไม่สมบูรณ์

(51) ภาพจำคุณตั้มคือถือป้ายกะเทยรอรับคุณฟาที่สนามบิน

(*ภาพจำคุณตั้มถือป้ายกะเทยรอรับคุณฟาที่สนามบิน)

ข้อ (51) ต้องการจะสื่อว่า ภาพในความทรงจำคือภาพที่คุณตั้มถือป้ายมารอรับคุณฟา นามหลักในนามวลีจึงไม่ใช่คุณตั้ม แต่คือ “ภาพ” ทำให้คำว่า “คือ” ในที่นี้ไม่ได้เชื่อมภาคแสดงกริยาลี “ถือ” ที่คุณตั้มเป็นผู้กระทำโดยตรง แต่เชื่อมส่วนขยายของนามหลัก “ภาพ” ที่ได้ถูกละไว้ ซึ่งมีรูปเดิมคือ “(ภาพที่คุณตั้มถือป้ายกะเทยรอรับ)” ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า “คือ” ในที่นี้ทำหน้าที่สัมพันธ์กริยาเชื่อมวลีที่เป็นส่วนขยายตามกฎไวยากรณ์เดิมที่สื่อความเชิงเทียบเท่า (Wongwattana, U. S., 2022 : 64)

3. “คือ” ที่ใช้เชื่อมกริยาลีกับกริยาลีหรือวิเศษณ์วลี (VP + คือ + VP / AP)

แม้กฎไวยากรณ์ได้บอกไว้ว่า “คือ” ใช้เชื่อมนามวลีกับภาคแสดงนาม หรือประโยคและวลีได้ แต่จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หน่วยคำหรือวลีที่อยู่หลัง “คือ” ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามกฎเสมอไป

จากข้อมูล ผู้วิจัยยังพบว่าหน่วยที่อยู่หน้า “คือ” ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นนามวลีเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(52) กินคู่ส้มตำคือเรสมากค่า

(53) นั่งละลายขาปั่นจิบกาแฟชมซากุระคือดีมาก

ในข้อ (52) และ (53) ส่วนที่นำหน้า “คือ” คือกริยาลี “กินคู่ส้มตำ” ที่ละประธานและมีส่วนหลังเป็นภาคแสดงวิเศษณ์ ในข้อ (52) หากไม่มี “คือ” (?กินคู่ส้มตำเรสมากค่า) จะเป็นเพียงการบอกเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้พูดว่า ผู้พูดเคยทานคู่กับส้มตำแล้วรู้สึกอร่อย หรือในข้อ (53) เช่นกัน หากไม่มี “คือ” (?นั่งละลายขาปั่นจิบกาแฟชมซากุระดีมาก) จะตีความได้ว่า ผู้พูดเคยนั่งละลายขาปั่นจิบกาแฟชมซากุระแล้วรู้สึกดี แต่หากมี “คือ” ปรากฏขึ้น จะตีความได้ว่า ผู้พูดมั่นใจว่า หากทำสิ่งนั้นแล้วสภาพการณ์จะเป็นเช่นนั้นเสมอ เช่น ในข้อ (52) และข้อ (53) ผู้พูดต้องการสื่อว่า ไม่ว่าใคร ถ้าได้กินสิ่งนั้นคู่กับส้มตำ ก็คงจะรู้สึกอร่อยประทับใจ และไม่ว่าใครถ้าได้นั่งละลายขาปั่นและจิบกาแฟไปพร้อมกับชมซากุระก็คงจะรู้สึกดี

ในกรณีที่เป็นภาคแสดงกริยาก็เช่นกัน ยังคงพบว่า “คือ” ที่อยู่หลังกริยาลีก็ยังคงแสดงความมั่นใจของผู้พูดว่า ถ้าเงื่อนไขนั้น ๆ เกิดขึ้น ผลจะเป็นอย่างที่คุณพูดคาดการณ์ไว้อย่างแน่นอน

(54) เรียนเสร็จคือซื้อกินเหมือนเดิมแหละ

(55) เกาหลี ไม่รวยคือโดนหนักมากนะ

(56) แล้วก็อย่างที่เห็นว่าน้ำตรงที่น้องเขาจะกระโดดมันไหลแรงมากนะ ตกคือโดนขัดลงไปแน่ ๆ

ในข้อ (54) ที่มีภาคแสดงเป็นกริยาลี ต้องการสื่อว่า แม้จะเรียน (ทำอาหาร) ไป แต่ผู้พูดมองว่าวิธีการทำซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้ต่อให้ใครก็ตามมาเรียน สุดท้ายก็ยังต้องซื้อกินอยู่ดี ส่วนข้อ (55) และ (56) มีภาคแสดงกริยาลีที่เป็นรูปถูกกระทำ (Passive) แต่ก็สื่อความหมายในเชิงเดียวกัน ข้อ (55) สื่อว่า

การใช้ชีวิตที่เกาหลี ผู้พูดมองว่า หากไม่ร่ำรวย ไม่ว่าใครก็คงจะใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก ส่วนข้อ (56) สื่อว่า ผู้พูดมั่นใจว่าถ้าตกลงไปตรงจุดนั้น ไม่ว่าใครก็จะโดนน้ำชดอย่างแน่นอน

กล่าวคือ ข้อ (52) ถึง (56) เป็นประโยคเงื่อนไขเงื่อนไขไม่ปรากฏจริง (Irrrealis Conditional Sentences) ที่แสดงการณลักษณะประจำ และแสดงทัศนภาวะความมั่นใจของผู้พูดว่า เมื่อเงื่อนไขนั้นเป็นจริงขึ้นมา ผลจะเป็นเช่นนั้นเสมอ ดังนั้น ในกริยาวลีที่อยู่หน้า “คือ” จึงมักพบรูปไวยากรณ์ที่บอกเงื่อนไข เช่น

(57) มันไม่สดค่ะ แขน้ำเกลืออย่างเพื่อลดความบื้อยยุ่ย ถ้านิ่งคือเกือบและคะ

(58) อร่อยมาก ๆ ไปที่ไรคือซื้อกลับบ้านหลายถุงมาก

มักพบ “คือ” ว่าปรากฏร่วมกับไวยากรณ์ “ถ้า” เช่นในข้อ (57) และ “ที่ไร” เช่นในข้อ (58) โดยข้อ (57) ต้องการสื่อว่า หากทุกครั้งพบขาปูที่นำมาเลี้ยงขาย ผู้พูดมั่นใจว่าจะต้องเป็นเนื้อปูที่ไม่สด ยิ่งกว่าขาปูที่ย่างขาย ส่วนข้อ (58) ต้องการสื่อว่า อาหารของร้านนั้นอร่อยจนเมื่อได้ไปทุกครั้ง ผู้พูดจะต้องซื้อกลับบ้านอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ กริยาวลีแสดงเงื่อนไขที่อยู่หน้า “คือ” ยังสามารถตีความให้เป็นเงื่อนไขตรงข้ามกับข้อเท็จจริงในอดีต (Counter-Fact Conditional Sentences) ได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ผู้พูดมีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต

(59) ถ้ามีพายุไต้ฝุ่นอะ ณ เวลานั้นคือนอนตายอมยิ้มไปเลยจ้า

(60) ถ้าจีฮยอกมาช่วยไม่ทันนี่คือตุยเลยนะ

ข้อ (59) ต้องการสื่อว่า ถ้าขณะที่ดูละครจีนเรื่องนั้น ๆ มีพายุไต้ฝุ่นไทย ผู้พูดมั่นใจว่าคงมีความสุขในการดูมากกว่าเดิม แต่ข้อเท็จจริงคือผู้พูดได้ดูโดยไม่มีพายุไต้ฝุ่น ส่วนข้อ (60) สื่อว่า ผู้พูดมองว่าถ้าพระเอก (ชื่อจีฮยอก) มาช่วยไม่ทัน นางเอกในละครคงเสียชีวิตไปแล้ว แต่ข้อเท็จจริงคือพระเอกได้มาช่วยนางเอกไว้ได้ทัน ดังนั้น ข้อ (59) และ (60) จึงแสดงเหตุการณ์สมมติต่อเหตุการณ์ในอดีตที่ตรงข้ามกับข้อเท็จจริง

4. “คือ” ที่ปรากฏหน้าประโยคหรือวลี (คือ + Sentence / Phrase)

นอกจากนี้ ยังพบว่า “คือ” สามารถใช้นำหน้าประโยคหรือวลีได้โดยไม่ต้องมีหน่วยคำใดนำหน้า Minegishi, M. and Wittayapanyanon, S. (2019 : 130) มองว่า “คือ” ที่อยู่หน้าประโยคเป็นคำเชื่อมประเภทหนึ่ง

(61) คือคนกรีดเยาะกว่าแฮรี่เยาะ

Minegishi, M. and Wittayapanyanon, S. (2019 : 130) ได้ยกตัวอย่างข้อ (61) และอธิบายว่า จะปรากฏเมื่อผู้พูดยกข้อมูลที่ผู้ฟังไม่รู้มาก่อน (ข้อมูลใหม่) ในหัวเรื่องที่ผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจร่วมกัน (ข้อมูลเก่า) โดยมองว่าคำเชื่อม “คือ” เช่นนี้ มีหน้าที่ในการสรุปรวมและมีเงื่อนไขในการปรากฏ 3 ประการ ได้แก่

1. ต้องอยู่หน้าประโยคเท่านั้น
2. ปรากฏในโครงสร้าง “(ข้อมูลเก่า) + คือ + ข้อมูลใหม่”
3. ช่วยขยายความหรือเพิ่มเติมข้อมูล

จากข้อมูล ผู้วิจัยพบการใช้ “คือ” ปรากฏนำประโยค โดยสามารถแบ่งประโยคที่ “คือ” นำหน้าออกเป็นประโยคที่มีประธานและประโยคที่มีการละประธาน ไม่เพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังพบว่า ประโยคที่ตามหลัง “คือ” ยังสามารถเป็นคำถามที่เป็นการยืนยันได้อีกด้วยได้อีกด้วย

(62) (อิปเปย์ ล่ามคู่บุญของโอทานินักเบสบอลนี่คือหนักจริงค่ะ)

คืออิปเปย์พาโอทานิไปเปิดบัญชีตั้งแต่ปี 2018

(63) คือแม่น้องไม่อยู่แล้วหรอ ในเรื่องนะ

จะเห็นได้ว่าในข้อ (62) “คือ” ปรากฏหน้า ประโยคที่มีประธานคือ “อิปเปย์” ซึ่งผู้พูดได้แสดงหัวเรื่องขึ้นมาในประโยคก่อนหน้าไว้แล้วเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ฟัง จากนั้นจึงใช้ “คือ” เพื่อสรุปข้อมูลที่ตนเองมีอยู่ใหม่อีกครั้งในประโยคต่อมา

ส่วนข้อ (63) ผู้พูดต้องการยืนยันข้อมูลจากผู้ฟัง เป็นการถามถึงข้อมูลเก่าที่ผู้ฟังมีความรู้อยู่แล้ว ดังนั้น ผู้วิจัยมองว่า ประโยคหลัง “คือ” อาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นข้อมูลใหม่สำหรับผู้ฟังก็ได้ แต่เป็นการแสดงว่า เนื้อความนั้น ๆ เป็นสิ่งที่กลั่นกรองออกมาจากมโนทัศน์ที่ผู้พูดมีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มากกว่า

(64) (สอบถามเพื่อน ๆ พี่ ๆ ในกลุ่มหน่อยค่ะ)

คือเราไปเที่ยวลาว แล้วพาสโดนปั้มแบบนี้ เราจะไปเที่ยวเกาหลี จะมีผลอะไรไหมคะ

(65) (หนูรักเวทีมาก) คือหนูกลับมาประกวดเพราะหนูเห็นพี่ฟ้ารวย หนูก็อยากมีดั่งค์บ้าง

ข้อ (64) และ (65) จะเห็นว่า “คือ” ปรากฏหน้าประโยคที่มีประธานเป็นสรรพนาม บุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูด กรณีนี้หากเคลื่อนตำแหน่งประธานไปทางซ้ายจะเป็นประโยคที่ไม่เป็นธรรมชาติ (? เรา คือไปเที่ยวลาวแล้วพาสโดนปั้มแบบนี้) และ (?หนู คือกลับมาประกวด เพราะหนูเห็นพี่ฟ้ารวย) ในขณะที่ข้อ (62) และ (63) นั้น สามารถนำประธานเคลื่อนมาทางซ้ายเพื่อเป็นการเน้นหัวเรื่องได้ (อิปเปย์ คือพาโอทานิไปเปิดบัญชีตั้งแต่ปี 2018) (แม่น้อง คือไม่อยู่แล้วหรอ)

(66) คือเป็นหนังสือที่ไม่มีพากย์ไทยแล้วต้องอ่านซับ ซึ่งอ่านซับยังฟินขนาดเนี่ย

(67) คือแปลตรงตัวก็ไม่ผิดนะ แต่คนญี่ปุ่นจะคิดว่าเราด่าอยู่มัยนั่นอีกเรื่อง

“คือ” ยังสามารถนำหน้าประโยคที่ละประธาน (กริยาวลี) ได้อีกด้วย แม้จะละประธานในประโยคไว้ แต่ข้อ (66) ก็เป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเภทของ หนังสือที่กำลังพูดคุยกันอยู่ ส่วนข้อ (67) เป็นความเห็นที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับการแปลที่ยกมาถือเป็นหัวเรื่องร่วมกันและผู้พูดได้แสดงความเห็นส่วนตัวเอาไว้

นอกจากนี้ แม้ว่าตามกฎไวยากรณ์จะได้ บอกไว้ว่า “คือ” จะไม่ปรากฏร่วมกับคำช่วยหน้าและหลังกริยา ตลอดจนคำบอกทัศนภาวะ (Dejpitaksirikul, K., 2018 : 387-388) แต่ผู้วิจัยกลับพบว่า “คือ” สามารถปรากฏร่วมได้ในตำแหน่งนำหน้าวลีนั้น ๆ

(68) ฝีมือช่างแต่งหน้า ช่างผม และฝ่ายคอสตุมของทีมไทยแลนด์ คือต้องกราบคะ

(69) (ช่วยหน่อยคะ ตามหาซีรี่ย์เรื่องหนึ่ง) คือน่าจะนางเอกติดคุกแล้วนางไม่ถูกใจอาหารในคุก

แต่นางน่าจะรวยเลยสั่งอาหารมากินแบ่งเพื่อน ๆ ในคุกด้วยคะ

(70) และคือเพิ่งบอกรักคัลแลนไม่ถึง 10 วิ แม่ไปควงแขนพี่จองแล้ว

ในข้อ (68) และ (69) หลัง “คือ” มีคำช่วยบอกทัศนภาวะ “ต้อง” และ “น่าจะ” ส่วนข้อ (70) ก็มีคำบอกการณลักษณะ “เพิ่ง” สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่ “คือ” ถูกมองว่าไม่สามารถ ปรากฏร่วมกับหน่วยคำเหล่านี้ในงานวิจัยที่ผ่านมา เพราะมองว่า “คือ” มีหน้าที่เป็นสัมพันธกริยาเหมือน “เป็น” เท่านั้น ตัวอย่างเช่น “ต้องเป็น/*คือ” “น่าจะเป็น/ *คือ” “เพิ่งเป็น/*คือ” ตามลำดับ ดังนั้นการปรากฏของ “คือ” ในข้อ (68) (69) (70) จึงเป็นหลักฐานว่า “คือ” ในกรณีนี้กับสัมพันธกริยา “เป็น” มีความแตกต่างมาตั้งแต่ตำแหน่งในโครงสร้างวลี (Phrase Structure) แล้ว

5. “คือ” ที่กลายเป็นสำนวน (Idiom)

ผู้วิจัยยังพบการใช้ “คือ” ที่เชื่อมคำหรือวลี ที่เหมือนกันเพื่อเป็นการเน้นความหมาย เช่น

(70) แม่ก็คือแม่

(71) สวยคือสวย

(72) (พี่รู้จักชิมานะมั๊ย? ชิมานะที่มีพื้นที่ป่าประมาณเกือบ 80% ของจังหวัดนะ!)

ตรงที่ไม่มีอะไรคือไม่มีจริง ๆ อ่ะว่าแต่ห้องน้ำ มีแต่ป่าเขา

ในกรณีนี้ “คือ” เชื่อมหน่วยคำที่หน้าและหลังเป็นคำหรือวลีเดียวกัน ได้แก่ “แม่” ในข้อ (70) และ “สวย” ในข้อ (71) และ “ไม่มี” ในข้อ (72) เพื่อ เป็นการเน้นความหมาย ข้อ (70) เป็นการสื่อว่า ดารา (แทนตัวว่าแม่) ผู้หญิงคนนั้น มีความเป็น ตัวของตัวเองในทุกสถานการณ์ หรือข้อ (71) ที่เป็นการเน้นว่า แม้ว่าปกติความสวยจะเป็นเรื่องปัจเจก แต่หัวเรื่องที่กำลังพูดอยู่นั้นสวยจริงๆ ส่วนในข้อ (72) สื่อว่า จังหวัดชิมานะบางจุด ไม่มีร้านค้าหรือบ้านเรือนแม้แต่หลังเดียวเลยจริง ๆ อนึ่ง การใช้ในเชิงสำนวนเพื่อเน้นเช่นนี้ ไม่สามารถละ “คือ” ได้

สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์ “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎไวยากรณ์ทั้ง 5 ประเภท พบว่า ทั้งหมดมีลักษณะร่วมกันคือ สามารถละ “คือ” ได้โดยที่ไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสารัตถะสำคัญ (ยกเว้นการใช้แบบสำนวนข้อ 5.) แต่อย่างไรก็ตาม อาจมองว่าการปรากฏหรือการละ “คือ” จะส่งผลต่อการตีความภาคแสดง ซึ่งจะอธิบายเพิ่มเติมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า จุดแตกต่างที่ชัดเจนที่สุดระหว่าง “คือ” ที่ไม่เป็นไปตามกฎกับ “คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยา คือการทดสอบว่าสามารถละคำว่า “คือ” โดยที่สารัตถะเนื้อหาของประโยคเปลี่ยนไปได้หรือไม่

นอกจากนี้ เมื่อมองในทางวากยสัมพันธ์แล้ว ในกรณีที่ “คือ” เป็นสัมพันธกริยานั้น “คือ” ควรมีตำแหน่ง อยู่ภายในโครงสร้างกริยาวลี ดังนี้

(73) สติคือ/เป็นการรู้ตัว

(74) [NP สติ [VP คือ/เป็น [NP การรู้ตัว]

“คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยามีหน้าที่เชื่อมภาคแสดงนามนั้นไม่สามารถละได้ แม้ประธานจะถูกเน้นให้เป็นหัวเรื่องโดยการเคลื่อนไปทางซ้ายก็ตาม ตำแหน่งของประธานก็จะอยู่ตำแหน่งเดิม

(73') สติ มันคือการรู้ตัว (*สติ คือมันการรู้ตัว)

จะเห็นได้ว่า สรรพนาม “มัน” ที่แทนตำแหน่งเดิมที่ถูกเน้นให้เป็นหัวเรื่อง จะไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งตามหลัง “คือ” ได้ สิ่งนี้เป็นการพิสูจน์ว่า “คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยานั้น มีตำแหน่งอยู่ภายในโครงสร้างกริยาวลีจริง ๆ

ทว่า “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎ (ยกเว้นการใช้เป็นสำนวน) มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ สามารถปรากฏนำหน้าประโยคหรือกริยาวลีได้

(63) คือแม่นอนยังไม่อยู่แล้วหรือ ในเรื่องหนะ

(63') แม่นอนคือเขาไม่อยู่แล้วหรือ ในเรื่องหนะ (*แม่นอน เขาคือไม่อยู่แล้วหรือ ในเรื่องหนะ)

ในทางกลับกัน ข้อ (63) และ (63') จะเห็นได้ว่าสรรพนามแทนตำแหน่งเดิมที่ถูกเน้น “เขา” ไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งหน้า “คือ” ได้ ซึ่งต่างจากข้อ (73) และ (73') จึงตั้งสมมติฐานได้ว่า ตำแหน่งของ “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎ ไม่ได้อยู่ในโครงสร้างกริยาวลีเช่น “คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยา แต่ อยู่ภายนอกโครงสร้างกริยาวลีต่างหาก

(75) [S แม่นอน [? คือ [NP (เขา) [VP ไม่อยู่แล้วหรือ]

สรุปได้ว่า “คือ” ที่ไม่ตรงตามกฎที่พบจากข้อมูลนั้น อยู่ในตำแหน่งที่แตกต่างจาก “คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยา และไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกริยา สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เราสามารถใส่ “คือ” นำหน้าภาคแสดงวิเศษณ์หรือภาคแสดงกริยา รวมทั้งนำหน้าประโยคที่มีการละประธานเช่นข้อ (66) และ (67) และประโยคที่มีคำบอกทศนะภาวะเช่นข้อ (68) (69) (70) ได้ แต่ไม่สามารถเคลื่อนประธานมาหน้า “คือ” เช่นข้อ (64) และ (65) ได้

คำว่า “คือ” จึงไม่เพียงทำหน้าที่เป็นสัมพันธกริยาได้เท่านั้น แต่มีหน้าที่เป็นคำไวยากรณ์อีกด้วย ซึ่งสิ่งนี้สอดคล้องกับ Minegishi, M. and Wittayapanyanon, S. (2019 : 130) ที่ได้เสนอไว้ ทว่าอย่างไรก็ตาม จากข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้สำรวจไว้พบว่า “คือ” ไม่จำเป็นจะต้องอยู่หน้าประโยคเท่านั้น แต่ตำแหน่งของ “คือ” จะถูก กำหนด ตามเงื่อนไขหลายประการที่เกี่ยวข้องกับบริบทและการตีความภาคแสดง

ตัวอย่างเช่นกรณี “คือ” ที่ใช้เพื่อเชื่อมนามวลีกับภาคแสดงพิเศษดังข้อ (39) (40) (41) (42) (43) ด้านบน เราสามารถตีความ “คือ” ได้ว่า เป็นการชี้เฉพาะเพื่อเปรียบลักษณะคุณสมบัติของหัวเรื่องเทียบกับสิ่งอื่น

ถึงกระนั้น หาก “คือ” ปรากฏหน้าประโยค โดยนำนามที่ได้เคลื่อนไปทางซ้ายหน้าประโยค เพื่อยกให้เป็นหัวเรื่องกลับสู่ตำแหน่งประธานดังตัวอย่างด้านล่าง สิ่งที “คือ” ระบุเฉพาะจะไม่ใช่นามนั้น ๆ อีกต่อไป แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวที่มาจากประสบการณ์ของผู้พูด

(43') (ร้านอื่นเราไม่รู้ แต่)

แม่ศรีเรือนคือ (เขา) อร่อยจริงค่ะ

(76) (วันก่อนไปร้านแม่ศรีเรือนมา)

คือแม่ศรีเรือน (เขา) อร่อยจริงค่ะ

ในข้อ (43) ผู้พูดเปรียบเทียบร้านแม่ศรีเรือนกับร้านอื่น กล่าวคือ สำหรับร้านอื่นไม่ทราบ แต่ร้านที่อร่อยจริง ๆ คือแม่ศรีเรือน ในขณะที่เมื่อ “คือ” อยู่หน้าประโยคเช่นข้อ (76) จะเป็นการบอกความคิดของผู้พูด ซึ่งเป็นความคิดเห็นส่วนตัว เป็นความเชื่อมั่นของผู้พูดที่มีต่อร้านแม่ศรีเรือน แต่ไม่ได้ระบุเฉพาะร้านแม่ศรีเรือนเพื่อเปรียบกับร้านอื่นแต่อย่างใด เราอาจทดสอบได้โดยใช้คำ “โดยเฉพาะ” ซึ่งเป็นคำเน้นสิ่งที่ต้องการระบุชี้เฉพาะ

(41') โดยเฉพาะ คางกุ้งทอดคือ (มัน) อร่อยมาก

(77) ?โดยเฉพาะ คือคางกุ้งทอด (มัน) อร่อยมาก

ในข้อ (77) นี้ เมื่อ “คางกุ้งทอด” ไม่ได้เป็นเป้าหมายของการชี้เฉพาะ ก็จะไม่สามารถใช้คำว่า “โดยเฉพาะ” ด้วยได้

นอกจากนี้ การที่ภาษาไทยมีลักษณะเป็นภาษาที่มีการใช้ประธานไว้รูป โดยเฉพาะหากประธานนั้นคือตัวผู้พูดเอง ทำให้มองได้ว่า การที่ “คือ” ที่อยู่หน้าประโยค ในกรณีที่ปรากฏคำแทนตัวผู้พูด เช่น “เรา” หรือ “หนู” จะไม่สามารถนำคำแทนตัวผู้พูดนั้น ๆ เคลื่อนมาเป็นหัวเรื่องหน้าประโยคได้ เพราะหัวเรื่องซึ่งก็คือตัวผู้พูดนั้นมีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นการสื่อความเชิงระบุประเภทหนึ่งที่สามารถตีความให้เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว บอกเล่าความเห็นหรือเรื่องราวของตนเองเช่นในข้อ (64) และ (65) ดังนั้น ในบริบทที่มีความชัดเจนว่าไม่ได้เป็นการเปรียบเทียบว่าประธานมีคุณสมบัติแตกต่างจากสิ่งอื่น คำแทนตัวผู้พูดเหล่านั้น จะไม่สามารถถูกนำขึ้นมาเป็นหัวเรื่องได้

(78) (กรณีของเราต่างจากเพื่อน ๆ ฟี ๆ ในกลุ่ม) เราคือไปเที่ยวลาว แล้วพาสโดนบั้งแบบนี้

(79) (หนูต่างจากผู้เข้าประกวดคนอื่น) หนูคือกลับมาประกวดเพราะหนูเห็นพี่ฟารวย

หากเคลื่อนสรรพนามบุรุษที่ 1 มาด้านซ้ายเพื่อระบุเฉพาะเปรียบเทียบกับผู้อื่นดังข้อ (78) และ (79) ก็จะตีความได้ว่า เป็นการระบุเฉพาะว่าตัวผู้พูดนั้นมีความคิดไม่เหมือนผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากความหมายในข้อ (64) และ (65) เดิมซึ่งเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นของตนเอง

นอกจากนี้ นามวลีที่อยู่หน้า “คือ” อาจไม่ใช่หัวเรื่องที่เดิมอยู่ในตำแหน่งประธานก็เป็นได้ ในกรณีนี้จะปกติจะตีความเป็นการระบุเฉพาะเพื่อเปรียบเทียบเช่นในข้อ (49) และ (50) แต่หากย้ายหัวเรื่องนั้น ๆ กลับไปตำแหน่งเดิมเช่นในข้อ (49') และ (50') ที่มีกรรมที่เป็นผู้รับรู้ (Experiencer) หรือผู้ทรงสภาพ (Patient) เป็นต้น ก็จะสามารถตีความให้เป็นการแสดงความคิดเห็นหรืออธิบายเรื่องราวของผู้พูดเช่นกัน

(49') คือ (เรา) ทำอันนี้ให้คนที่บ้านกิน

(50') คือ (เรา) ชอบเห็ดเผาะมาก ไม่ว่าแ่งแบบไหน

อนึ่ง “คือ” ที่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้พูด ยังปรากฏในรูปประโยคเงื่อนไข “กริยา วลี + คือ + กริยาวลี” อีกด้วย แม้จะเป็นเงื่อนไขของเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงและแสดงการณลักษณะประจำว่าจะเป็นเช่นนั้นเสมอ แต่ก็ยังถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูดเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นกลุ่มเดียวกับ “คือ” ที่แสดงความคิดเห็นของผู้พูดซึ่งอยู่หน้าหน้าประโยคหรือกริยาวลี

จากที่ได้อภิปรายมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า “คือ” ในภาษาไทยปัจจุบัน สามารถแบ่งหน้าที่และความหมาย ออกได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. “คือ” ที่เป็นสัมพันธกริยา

เป็นหน้าที่ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่สามารถละ “คือ” ได้

2. “คือ” ที่เป็นคำไวยากรณ์

สามารถละได้โดยไม่กระทบต่อสารัตถะหลักของประโยค แบ่งออกได้อีก 2 ประเภท ได้แก่

2.1 “คือ” ที่ปรากฏร่วมกับหัวเรื่องในประโยค

มีหน้าที่ชี้เฉพาะเพื่อเปรียบเทียบลักษณะ คุณสมบัติของหัวเรื่องนั้น ๆ กับสิ่งอื่น

2.2 “คือ” ที่ปรากฏหน้าประโยคหรือวลี

มีหน้าที่ใช้กับเนื้อความที่เป็นการอธิบายหรือขยายความเรื่องราว ตลอดจนความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พูด สามารถปรากฏร่วมกับคำบอกทัศนะภาวะ รวมทั้งคำช่วยหน้ากริยาต่าง ๆ ได้

3. “คือ” ที่กลายเป็นสำนวน

ใช้เชื่อมวลีที่สร้างจากหน่วยคำเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ไม่สามารถละ “คือ” ได้ มีหน้าที่เน้นความหมายโดยนัย (Connotation) ของหน่วยคำนั้น ๆ

สรุปผล

แม้จะเป็นหน่วยคำเดียวกัน แต่หากเปลี่ยนโครงสร้างประโยค ก็จะสามารถตีความหมายทางเวลาหรือความเสถียรทางเวลา (Temporal Stability) ของภาคแสดงได้แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงจะสรุปผลโดยใช้การแบ่งประเภทภาคแสดงของ Masuoka, T. (2008 : 5-8) และ Kageyama, T. (2012 : 3-9) ที่ได้กล่าวไว้แล้วในส่วนบททวนวรรณกรรมเพื่ออธิบายความแตกต่างของภาคแสดงที่มีและไม่มีไวยากรณ์ “คือ”

ผู้วิจัยมองว่าหน้าที่ต่าง ๆ ของ “คือ” ที่เป็นคำไวยากรณ์นั้นแม้จะมีหน้าที่และความหมายในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์แตกต่างกัน แต่มีลักษณะร่วมกันคือ เมื่อปรากฏขึ้นในภาคแสดงแล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเสถียรทางเวลาของภาคแสดงนั้น ๆ โดยเฉพาะ “คือ” ที่ปรากฏหน้าประโยคหรือวลี ซึ่งถือเป็นรูปที่สูญเสียรูปไวยากรณ์เดิมไปมากที่สุด เนื่องจากไม่มีประธานหรือหัวเรื่องปรากฏนำหน้า

เมื่อใช้ “คือ” นำหน้าประโยคหรือวลีเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะทำให้ภาคแสดงเดิมที่เป็นภาคแสดงเหตุการณ์ (Event Predication) เช่นในข้อ (65') ที่บอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วของตัวเอง กลายเป็นภาคแสดงคุณสมบัติ (Property Predication) ที่เป็นการอธิบายขยายความลักษณะหรือคุณสมบัติของหัวเรื่อง (ผู้พูด) ในข้อ (65)

(65') (หนูรักเวทีมาก) หนูกลับมาประกวดเพราะหนูเห็นพี่ฟ้ารวย หนูก็อยากมีดังค์บ้าง

(65) (หนูรักเวทีมาก) คือหนูกลับมาประกวดเพราะหนูเห็นพี่ฟ้ารวย หนูก็อยากมีดังค์บ้าง

เมื่อมี “คือ” ปรากฏ ตีความได้ว่าหัวเรื่อง “หนู” ต้องการอธิบายคุณสมบัติของตนเอง กล่าวคือตนเองเป็นคนที่รักเวทีการประกวดเพราะตนเองมีคุณสมบัติเป็นคนที่ได้กลับมาประกวดซ้ำอีกครั้งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม จึงจัดเป็นภาคแสดงคุณสมบัติที่มาจากประสบการณ์หรือทัศนะของผู้พูดเอง

คำไวยากรณ์ “คือ” ที่อยู่หลังนามวลีหน้าภาคแสดงวิเศษณ์ซึ่งทำหน้าที่เชิงระบุเฉพาะเพื่อเปรียบเทียบหัวเรื่องก็เช่นกัน ยังได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนความหมายทางเวลาของภาคแสดงวิเศษณ์ซึ่งเดิมเป็นคุณสมบัติทั่วไปของหัวเรื่อง ให้กลายเป็นคุณสมบัติที่เป็นการแบ่งประเภท (Category) เพราะการระบุเพื่อเปรียบเทียบ ก็เสมือนเป็นการจัดแยกว่าคุณสมบัติของหัวเรื่องนี้กับหัวเรื่องนั้นว่าแตกต่างกันอย่างไร ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงความหมายให้เข้าใกล้คุณสมบัติต้นแบบ (prototype) ของภาคแสดงคุณสมบัติมากยิ่งขึ้น

Kageyama, T. (2012 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า โครงสร้างไวยากรณ์ที่ไม่ตรงกับกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับทางวากยสัมพันธ์ทั่วไป แต่กลับได้รับการยอมรับว่าเป็นการใช้ภาษาที่ถูกต้อง (Peculiar) โดยทั่วไปเราอาจตั้งสมมติฐานได้ว่า ไวยากรณ์นั้น ๆ ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายทางเวลาของภาคแสดง กล่าวคือ ทำให้เราสามารถตีความภาคแสดงนั้น ๆ ให้เป็นภาคแสดงคุณสมบัติได้แม้จะเป็นภาคแสดงกริยา แต่ภาคแสดงนั้น ๆ จะ ไม่ตีความให้เป็นภาคแสดงเหตุการณ์อีกต่อไป ส่วนคำไวยากรณ์ “คือ” ก็เช่นกัน ถ้าในประโยคนั้นมี “คือ” เราจะสามารถตีความให้เป็นภาคแสดงคุณสมบัติได้ นอกจากนี้ การกลาย เป็นภาคแสดง

คุณสมบัตินั้น มักก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ในประโยคอีกด้วย เช่น การเสียลักษณะความเป็นกริยากรรมต้นแบบ (Transitivity) หรือการลดอาร์กิวเมนต์ (Valency) การกลายเป็นนาม (Nominalization) เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้ตรงกับลักษณะแวดล้อมที่พบได้จากรูปประโยคของคำไวยากรณ์ “คือ” ในครั้งนี้ เราจึงสรุปได้ว่า คำไวยากรณ์ “คือ” เป็นคำไวยากรณ์ที่มีหน้าที่ทำให้ภาคแสดงใด ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายทางเวลาให้เข้าใกล้ภาคแสดงคุณสมบัติต้นแบบมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยนี้ ทำให้สามารถยืนยันได้ว่า “คือ” ไม่เพียงมีหน้าที่ในฐานะสัมพันธกริยา แต่ยังมีหน้าที่ในฐานะคำไวยากรณ์ทำให้ภาคแสดงกลายเป็นภาคแสดงคุณสมบัติ ช่วยให้อธิบายการใช้ “คือ” ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำไปปรับใช้ในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต่อไป
2. การตีความภาคแสดงเหตุการณ์ให้กลายเป็นภาคแสดงคุณสมบัตินั้น ไม่ใช่เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบได้ในภาษาไทยเท่านั้น แต่พบได้ในภาษาตระกูลต่าง ๆ ทั่วโลก นอกจากคำว่า “คือ” แล้ว ในภาษาไทยยังมีรูปไวยากรณ์ที่ช่วยให้สามารถตีความภาคแสดงเป็นคุณสมบัติได้อยู่อีกไม่น้อย ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นตัวอย่างแนวทางในการวิเคราะห์คำไวยากรณ์อื่น ๆ ที่มีลักษณะผิดแผกไปจากกฎไวยากรณ์ดั้งเดิมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Dejpitaksirikul, K. (2018), Practical Thai Usage of /pen/ and /khur:/ for Chinese Student. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 381-394,
- Givón, T. (1984), *Syntax: A Functional-Typological Introduction*, Benjamins Publishing Company
- Kageyama, T. (2009), Structural Constraints and Predication Function in Language. *Journal of the Linguistic Society of Japan*, 136, 1-34. [in Japanese]
- Kageyama, T. (2012), *Zokusei Jojutsu no Sekai*, Kurosio Publishers. [in Japanese]
- Khambunchu, R. (2014), “Topic” in Thai. <https://ir.library.osaka-u.ac.jp/repo/ouka/all/34542/>. [Unpublished doctoral dissertation]. Osaka University. [in Japanese]
- Kuno, S., Wongkhomthong, P. (1981). Characterizational and Identificational Sentences in Thai, *Studies in Language*, 5, 65 - 109, Foundations of Language.
- Masuoka, T. (2008), *Jojutsu Ruikeiron*, Kurosio Publishers. [in Japanese]
- Minegishi, M., Wittayapanyanon, S. (2019), Topic in Thai and its use in discourse. *Gengo No Ruikei Teki Tokucho Taisho Kenkyu Kai Ronshu*, 2, 111-135. [in Japanese]
- Prasithrathasint, A. (2010). *Parts of speech in Thai : A syntactic analysis*. Chulalongkorn University Printery
- Tanaka, H. (2012), *Tougo Kouzou wo Chushin toshita Nihongo to Taigo no Taishou Kenkyu*. 110-111. Hituzi Syobo Publishing. [in Japanese]

- Warotamasikkhadit, U. (1994), *Basic Linguistics Theory* (ภาษาศาสตร์เหมาะสมัยเบื้องต้น). 174-175. TonThaam. [in Thai]
- Wongwattana, U. S. (2015), Complexities of Thai copular constructions. *Journal of the Southeast Asian Linguistics Society (JSEALS)*, 8, 97-120.
- Wongwattana, U. S. (2022), *Communicative Thai Grammar* (ไวยากรณ์ไทยเชิงสื่อสาร). Naresuan University Publishing House. [in Thai]